

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

Mål nr

meddelat i Stockholm den 15 februari 2012

Ö 2381-11

KLAGANDE

FJ

Ombud: Jur.kand. B. O. JB

MOTPART

ML

SAKEN

Tillstånd till prövning i hovrätt av mål om handläggningsform

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Hovrätten över Skåne och Blekinges beslut 2011-04-14 i mål Ö 39-11

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Med ändring av hovrättens beslut meddelar Högsta domstolen tillstånd till målets prövning i hovrätten.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

FJ har yrkat att Högsta domstolen ska meddela tillstånd till målets prövning i hovrätten.

ML har motsatt sig att beslutet ändras.

SKÄL

Bakgrund

1. ML ansökte om stämning mot FJ och yrkade att tingsrätten skulle fastställa att FJ är skadeståndsskyldig mot honom på grund av grovt förtal. Tingsrätten registrerade målet som ett ordinärt tvistemål. ML kompletterade sedan sin talan med ett yrkande om att FJ skulle förpliktas att utge 12 000 kr jämte viss ränta till honom. Enligt en tjänsteanteckning i tingsrätten förklarade ML vid ett telefonsamtal att det yrkade beloppet hänförde sig till de grunder och omständigheter som hade angetts i ansökan om stämning.
2. Tingsrätten utfärdade stämning och FJ ingav ett svaromål. Därefter förtydligade ML att han inte ville driva någon fastställsetalan utan endast en fullgörelsetalan. Sedan han av tingsrätten informerats om reglerna om måls handläggning i förenklad form enligt 1 kap. 3 d § rättegångsbalken, förklarade han att han inte hade någon erinran mot en sådan handläggning av målet. FJ motsatte sig däremot att målet skulle fortsättningsvis handläggas i förenklad form.
3. Tingsrätten beslutade att 1 kap. 3 d § rättegångsbalken skulle tillämpas vid den fortsatta handläggningen av målet. I beslutet antecknades att tingsrätten av förbiseende inte hade observerat att målet hade betecknats som ett

ordinärt tvistemål då stämning utfärdades, trots att det yrkade beloppet inte översteg hälften av basbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring. FJ överklagade beslutet till hovrätten, som inte meddelade prövningstillstånd.

4. Frågan är om det bör meddelas tillstånd till målets prövning i hovrätten på den grunden att det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att högre rätt prövar när ett mål som inledningsvis har handlagts enligt ordinära regler kan överföras till handläggning enligt 1 kap. 3 d § rättegångsbalken.

Byte från ordinärt förfarande till förenklat

5. Bestämmelser om förenklad handläggning av vissa dispositiva tvistemål infördes genom lagen (1974:8) om rättegången i tvistemål om mindre värden, den s.k. småmålslagen. I förarbetena anfördes (prop. 1973:87 s. 175) att en övergång från ordinärt till förenklat förfarande inte borde tillåtas, vare sig när den väckta talan hade återkallats till viss del eller när den i övrigt hade inskränkts så att tvisteföremålet därigenom hade kommit under den värdegräns som gällde för lagens tillämpning. Det motiverades med att skillnaden mellan de båda förfarandena, inte minst i fråga om rättegångskostnadsreglerna, gjorde att en ordning enligt vilken en tvist kunde föras över från ordinär till förenklad process skulle bli tämligen invecklad. Att handläggningsformen inte skulle ändras ansågs följa av 1 § tredje stycket i lagen. Enligt den bestämmelsen var det tvisteföremålets värde vid tiden för talans väckande som var normerande för vilket förfarande som skulle tillämpas. Bestämmelsen har i sak samma innehåll i dag.

6. När bestämmelserna i småmålslagen den 1 januari 1988 integrerades i rättegångsbalken berördes inte särskilt möjligheterna att övergå till förenklat förfarande i mål som inledningsvis har handlagts som ordinära. Det nämndes dock att tingsrätten måste ta ställning till handläggningsformen redan när

målet kommer in, bl.a. därför att parterna har ett berättigat krav på att redan från början veta vad som gäller beträffande rättegångskostnaderna och möjligheterna till överprövning. (Se prop. 1986/87:89 s. 151.) Vid denna tid fanns inget generellt krav på prövningstillstånd i tvistemål i hovrätt. Däremot gällde enligt 49 kap. 12 § rättegångsbalken ett sådant krav för mål som hade handlagts i förenklad ordning vid tingsrätten.

7. Det avgörande för om förenklad handläggning ska tillämpas är enligt 1 kap. 3 d § första stycket rättegångsbalken ”om värdet av vad som yrkas uppenbart inte överstiger hälften av prisbasbeloppet”. Med ”värdet” avses enligt tredje stycket det värde som kan antas gälla vid tiden för talans väckande. Bestämmelsernas ordalydelse kan uppfattas så att det aldrig skulle vara möjligt att övergå från ordinär handläggning till förenklad. Samtidigt synes en praxis ha utvecklats i domstolarna enligt vilken en sådan övergång är möjlig i vissa fall; se bl.a. RH 1996:1 och RH 2009:8.

8. Frågan om när en övergång får ske från ordinär handläggning till förenklad har inte varit föremål för Högsta domstolens närmare bedömning (jfr dock NJA 1982 s. 723 och NJA 1999 C 9). Den har däremot diskuterats i doktrinen, se bl.a. Peter Fitger, Rättegångsbalken, suppl. 71, okt. 2011, s. 1:22 a f. och 18:49, Robert Boman, Deldom, 1975, s. 61 f., Robert Nordh och Per Henrik Lindblom, Kommentar till RB, Kapitel 1–9, 2001, s. 49 ff. och Bengt Lindell, Civilprocessen, 2003, s. 279 ff.

9. Det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att frågan prövas av högre rätt. Tillstånd till målets prövning i hovrätten ska därför meddelas.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Leif Thorsson, Ella Nyström, Lena Moore, Göran Lambertz (referent) och Agneta Bäcklund
Föredragande justitiesekreterare: Charlotte Edvardsson